FILOZOFIILE INDIEI

Heinrich [Robert] Zimmer s-a născut la Greifswald, la 6 decembrie 1890, ca fiu al indologului și celtistului Heinrich Zimmer (1851–1910), și a murit la New York, la 20 martie 1943, răpus, în plină putere creatoare, de o pneumonie. A fost profesor la Universitatea din Heidelberg, iar din 1939 și până la moartea sa prematură a predat la universități din S.U.A. Influențat de C.G. Jung, Heinrich Zimmer a făcut cercetări aprofundate în domeniul tantrismului, propunând interpretări îndrăznețe ale culturii și filozofiei indiene. Opere principale: *Kunstform und Yoga im indianischen Kultbild,* 1926; *Maya: Der indianische Mythos,* 1936; *Weisheit Indiens,* 1938. Postum, sub îngrijirea lui Joseph Campbell, au apărut: *Myths and Symbols in Indian Art and Civilization,* 1946 (*Introducere în arta și civilizația indiană,* Meridiane, 1983, reeditată, în text integral, sub titlul *Mituri și simboluri în civilizația indiană,* Humanitas, 1994); *The King and the Corpse: Tales of the Soul's Conquest of Evil,* 1948 (*Regele și cadavrul: Meditații despre biruința sufletului asupra răului,* Humanitas, 1994); *The Art of Indian Asia, Its Mythology and Transformations,* 1955.

„Prin toată ființa sa, Zimmer a rămas un *puer aeternus,* un veșnic adolescent, care, pe aripile unei limbi strălucitoare, a făcut să se deschidă toate florile din grădinile legendelor indiene. Le-a împărtășit și destinul, căci «moare tânăr cel iubit de zei»“ (C.G. JUNG).

HEINRICH ZIMMER

FILOZOFIILE INDIEI

Traducere din engleză de
SORIN MĂRCULESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Monica Manu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Florina Vasiliu

Tipărit la S.P. Bucureștii Noi

Heinrich Zimmer
Philosophies of India
Edited by Joseph Campbell
Bollingen Series XXVI
© 1951 by Bollingen Foundation, New York, N.Y.
Published by Princeton University Press, Princeton, New Jersey
Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă ori transmisă sub nicio formă, nici prin mijloace electronice ori mecanice, prin fotocopiere, înregistrare sau orice alt sistem de regăsire ori stocare de informații fără permisiunea scrisă a deținătorului drepturilor.

© HUMANITAS, 2012, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZIMMER, HEINRICH ROBERT
Filozofiile Indiei / Heinrich Zimmer; trad.: Sorin Mărculescu – Ed. a 2-a. –
București: Humanitas, 2012
ISBN 978-973-50-1934-1
I. Mărculescu, Sorin (trad.)
14(540)
294

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Cuvântul înainte al editorului american

Capitolele postume ale dr. Heinrich Zimmer pentru un volum proiectat despre filozofiile Indiei au fost găsite în diverse stadii de finisare. Cele despre întâlnirea dintre Orient și Occident, despre filozofia politică indiană, jainism, sāṅkhya și yoga, vedānta și buddhaitate serviseră ca note pentru un ciclu de prelegeri ținute la Universitatea Columbia în primăvara anului 1942, iar cel despre filozofia indiană a datoriei inaugurase cursurile din primăvara lui 1943. Întrucât însă, după nici cinci săptămâni, dr. Zimmer a fost doborât de suferința sa finală, materialele referitoare la celelalte faze ale gândirii indiene au rămas în stadiul precar de simple note și schițe preliminare. Toate au fost găsite însă într-un unic dosar ordonat, astfel încât problema aranjării lor nu a prezentat dificultăți. Lacunele au putut fi completate pe baza altor pachete de manuscrise, ca și prin rememorarea unor conversații. Editarea celor mai multe capitole s-a făcut, așadar, destul de ușor. Spre final, starea notelor a devenit însă atât de sumară și de indescifrabilă, încât cadrul abia indicat a trebuit să fie completat cu date din alte surse.

Am citat numai din autori sugerați fie în schița dr. Zimmer, fie în referirile sale de curs, și i-am numit cu toată claritatea în notele mele de subsol. În capitolul despre marii regi buddhiști, primul în care s-a ivit această problemă, principalele mele autorități au fost *The Cambridge History of India*, vol. I; E.B. Havell, *The History of Aryan Rule in India from the Earliest Times to the Death of Akbar*; Ananda K. Coomaraswamy, *Buddhism and the Gospel of Buddhism*; T.W. Rhys Davids, *Buddhism*, *Its History and Literature*; S. Radhakrishnan, *Indian Philosophy*; Vincent A. Smith, *Aśoka*, *The Buddhist Emperor of India*; și articolul lui L. de la Vallée Poussin despre conciliile și sinodurile buddhiste din *Encyclopaedia of Religion and Ethics.* Notele pentru capitolul despre buddhismul Hīnayāna și Mahāyāna erau aproape complete, dar nedezvoltate sub forma unei expuneri elaborate continuu. N-am făcut altceva decât să le aranjez, și am dezvoltat propozițiile scurte sub forma unei proze cursive, completând două mici lacune citate din S. Radhakrishnan, după cum menționez în notele de subsol. Am fost însă extrem de dezolat

constatând că materialele pentru capitolele despre Calea către Bodhisattva, Marea Desfătare și Tantra erau foarte dispersate și numai parțial dezvoltate, întrucât era vorba de teme cărora dr. Zimmer le consacrase o mare atenție în ultimii săi ani de viață și despre care discuta cu o extraordinară elocvență. Am putut găsi doar câteva fișe suplimentare risipite printre volumele din biblioteca sa și am fost nevoit să mă mulțumesc cu ele și cu ceea ce-mi aminteam din convorbirile noastre pentru a rotunji notele. Cititorul trebuie să țină seama că în aceste ultime pagini s-ar putea ca poziția dr. Zimmer să nu fie înfățișată în chip absolut corect. Am putut oferi doar câteva fragmente, puține dar prețioase, montate într-un cadru extras în mare măsură din *The Gospel of Srī Rāmakrishna* în traducerea lui Swāmī Nikhilānanda și din *Shakti și Shākta* de Sir John Woodroffe.

Evident, istoria filozofiei indiene aici de față e departe de ceea ce ar fi fost ea dacă dr. Zimmer ar fi trăit. Cuprinderea largă a ideilor structurale de bază se desăvârșește însă de la sine, chiar și în cazurile când contururile sunt abia indicate, rezultând o viziune extraordinară nu numai asupra filozofiei indiene, ci și asupra dezvoltării filozofice occidentale. Prin urmare, cu toate că opera aceasta, așa cum se prezintă, este în mod vădit doar un fragment (un fragment de mari dimensiuni și copleșitor, comparabil, am putea spune, cu stūpa neterminată de la Borobudur), ea alcătuiește în mod riguros un enunț convingător și prodigios. Întregul e conceput în primul rând ca o introducere în subiect, fiecare capitol conducând la următorul, și nicidecum ca un manual; am adăugat însă trimiteri interne, iar indicații de lectură suplimentară se vor putea găsi în bibliografie și în titlurile din notele de subsol.

Mulțumirile mele profunde se adresează lui Swāmī Nikhilānanda pentru generoasa încuviințare de a cita pe larg din *The Gospel of Srī Rāmakrishna* în traducerea sa, Doñei Luisa Coomaraswamy pentru planșele I, II, III, V, IX, X și XII, dr. Stella Kramrisch pentru planșele VIII și XI, și dr. Marguerite Block pentru planșa VIa. Metropolitan Museum of Art ne-a furnizat în mod grațios planșele IV și VIb, Morgan Library – planșa VIc, iar Asia Institute – planșa VII. Sunt de asemenea extrem de îndatorat doamnei Wallace Ferguson pentru ajutorul pe care mi l-a dat în operația de editare finală a manuscrisului, domnișoarei Elizabeth Sherbon pentru cei trei ani de neobosită și scrupuloasă dactilografiere, domnului William McGuire pentru efectuarea meticuloasă a corecturilor și soției mele pentru toate orele de audiență și pentru nenumăratele sale sugestii.

J.C.

New York
20 martie 1951

Notă despre pronunție

Consoanele

Guturale:	k	kh	g	gh	ṅ		
Palatale:	c	ch	j	jh	ñ	y	ś
Linguale:	ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ	r	ṣ
Dentale:	t	th	d	dh	n	l	s
Labiale:	p	ph	b	bh	m	v	
Aspirate:	h						
Visarga:	ḥ						
Anusvāra:	ṁ						

H combinat cu altă consoană este totdeauna aspirat și sonor; de exemplu, *th* e pronunțat ca în boa*th*ook, *ph* ca în ha*ph*azard, *dh* ca în ma*dh*ouse, iar *bh* ca în a*bh*or.

Seriile guturale sunt sunetele europene obișnuite *k-* și g- și aspiratele lor (*kh* și *gh*), cu o nazală *ṅ*, care e pronunțată ca *ng* din si*ng*ing.

În seria palatală, *c* e pronunțat aproximativ ca *ch* din c*h*urc*h* (sanscr. *ch* sună prin urmare ca chur*ch-h*ouse), iar *j* aproximativ ca *j*udge. Nazala *ñ* se pronunță ca *ñ* din sp. *señor.* (Excepție face *jñā*, care, rostită de un indian modern, sună ca *gyah*, cu un *g* tare). Semivocala palatală *y* sună aproape ca în engleză, iar *ś*, sibilanta, aproximativ *ș.*

Lingualele reprezintă sunete mai moi decât dentalele, pronunțate cu vârful limbii întors posterior și plasat pe cerul gurii, nu la baza dinților. *R* nu este vibrat. *Ș* este un fel de *sh* (rom. *ș*).

Dentalele și labialele sunt asemănătoare cu cele din limba engleză.

Visarga *ḥ* este un *h* final rostit în poziția articulatorie a vocalei precedente. (Înlocuiește un *s* sau *r* final.)

Anusvāra *ṁ* este o nazală sonoră pronunțată cu gura deschisă.

Vocalele

Vocale simple:	guturale:	a	ā
	palatale:	i	ī
	labiale	u	ū
	linguale:	ṛ	ṝ
	dentale:	ḷ	ḹ

Diftongi:	palatali:	e	ai
	labiali:	o	au

În general, vocalele se pronunță ca în limba italiană; *a* scurt este însă o „vocală neutră“, ca sunetul vocalic din *but, son* sau *blood.* Vocala *ṛ* este un sunet nevibrat utilizat ca vocală, la fel ca în unele limbi slave. Vocala *ḷ* reprezintă un *l* rostit în mod similar.

PARTEA I

BINELE SUPREM

I
Întâlnirea dintre Orient și Occident

1. RĂGETUL TREZIRII

Noi, cei din Occident, suntem pe cale să ajungem la o răscruce de drumuri pe care gânditorii din India au atins-o cu vreo șapte sute de ani înainte de Cristos. Iată motivul real al faptului că ne simțim deopotrivă vexați și stimulați, neliniștiți, dar plini de interes, atunci când suntem confruntați cu conceptele și imaginile înțelepciunii orientale. Această răspântie este una la care ajung reprezentanții tuturor civilizațiilor pe parcursul tipic al dezvoltării capacității și nevoii lor de experiență religioasă, iar învățăturile Indiei ne obligă să ne dăm seama care îi sunt problemele. Noi putem însă prelua soluțiile indiene. Trebuie să intrăm în noua perioadă în felul nostru și să-i rezolvăm necunoscutele pe cont propriu, deoarece deși adevărul, strălucirea realității, este universal unul și același, oglindirea lui variază în funcție de mediile în care e reflectat. Adevărul apare în chip diferit în diferite țări și epoci în funcție de materialele vii din care sunt modelate simbolurile lui.

Conceptele și cuvintele sunt simboluri, așa cum sunt și viziunile, ritualurile și imaginile; la fel sunt și moravurile și cutumele vieții cotidiene. Prin intermediul tuturor acestora e oglindită o realitate transcendentă. Există astfel numeroase metafore ce reflectă și implică ceva care, deși exprimat astfel în mod divers, este inefabil, deși redat astfel multiform, rămâne inscrutabil. Simbolurile mențin spiritul în legătură cu adevărul, dar ele însele nu sunt adevărul, astfel încât este iluzoriu să le împrumutăm. Fiecare civilizație, fiecare epocă și-1 produce pe-al său.

Va trebui, așadar, să urmăm calea dificilă a propriilor noastre experiențe, să ne creăm propriile reacții și să ne asimilăm suferințele și împlinirile noastre. Numai atunci adevărul pe care-1 facem să se manifeste va fi în aceeași măsură carnea și sângele nostru după cum este copilul în raport cu mama sa; iar mama, îndrăgostită de Tată, se va delecta atunci pe bună dreptate cu odrasla sa ca duplicare a Lui. Sămânța inefabilă trebuie

concepută, gestată și produsă din propria noastră substanță, hrănită de sângele nostru, dacă vrem să fie adevăratul copil prin care renaște mama: și atunci și Tatăl, Principiul Transcendent divin, va fi renăscut – eliberat cu alte cuvinte din starea de non-manifestare, de non-acțiune, de aparentă non-existență. Nu-l putem împrumuta pe Dumnezeu. Trebuie să-I efectuăm noua incarnare din interiorul nostru. Divinitatea trebuie să coboare în materia propriei noastre existențe și să participe la acest proces vital specific.

Potrivit mitologiilor Indiei, acesta e un miracol care va ajunge să se petreacă în chip neîndoios. Căci în vechile povești hinduse citim că ori de câte ori creatorul și susținătorul lumii, Vișnu, este implorat să apară într-o nouă încarnare, forțele imploratoare nu-i dau pace până ce nu acceptă. Totuși, în clipa când coboară, întrupându-se într-un pântece binecuvântat, pentru a deveni iarăși manifest în lumea care este ea însăși un reflex al propriei lui ființe inefabile, forțe demonice îndărătnice se ridică împotriva lui, deoarece ele îl urăsc și-l disprețuiesc pe zeu, și nu au loc pentru el în sistemele lor întemeiate pe egoism expansiv și cârmuire despotică. Ele fac tot ce le stă în putere pentru a-i stingheri înaintarea. Violența lor nu este însă atât de distructivă pe cât s-ar părea, ea nu e nimic altceva decât o forță necesară în procesul istoric. Împotrivirea constituie un rol tipic în comedia cosmică recurentă pusă în scenă ori de câte ori o scânteie de adevăr dumnezeiesc, atrasă jos de mizeria creaturilor și de iminența haosului, devine manifestă pe plan fenomenal.

„Lucrurile stau la fel cu spiritul“, afirmă Valéry, „ca și cu carnea noastră: ceea ce ele simt că este cel mai important, îl învăluie în mister și-l ascund de ele însele; îl însemnează și-l apără cu ajutorul acestei profunzimi în care-l așază. Tot ceea ce contează este bine voalat; martorii și documentele îl întunecă, actele și operele sunt făcute anume pentru a-l travesti.“[1]

Scopul de căpetenie al gândirii indiene e să dezvăluie și să integreze în conștiință ceea ce a fost contracarat și ascuns astfel de către forțele vieții – nu să exploreze și să descrie lumea vizibilă. Realizarea supremă și caracteristică a spiritului brahmanic (fapt decisiv nu numai pentru evoluția filozofiei indiene, ci și pentru istoria civilizației indiene) a fost descoperirea Sinelui (*ātman*) ca entitate independentă, nepieritoare, subîntinzând personalitatea conștientă și cadrul somatic. Tot ce știm și exprimăm

1. „Il en est de notre esprit comme de notre chair; ce qu'ils se sentent de plus important, ils l'enveloppent de mystère, ils se le cachent à eux-mêmes; ils le désignent et le défendent par cette profondeur où ils le placent. Tout ce qui compte est bien voilé; les témoins et les documents l'obscurcissent; les actes et les œuvres sont faits expressément pour le travestir“ (Paul Valéry, *Variété*, I, „Au sujet d'Adonis“, p. 68).

în mod normal despre noi înșine ține de sfera schimbării, de sfera timpului și a spațiului, dar acest Sine (*ātman*) este pururi neschimbător, dincolo de timp, dincolo de spațiu și de plasa disimulantă a cauzalității, dincolo de măsură, dincolo de cuprinderea ochiului. Strădania filozofiei indiene a fost, vreme de milenii, cunoașterea acestui Sine diamantin și aplicarea efectivă a cunoașterii în viața omenească. Și tocmai această preocupare durabilă e ceea ce explică supremul calm auroral care străbate istoriile teribile ale lumii orientale – istorii nu mai puțin înspăimântătoare, nu mai puțin groaznice decât ale noastre. Printre vicisitudinile schimbării fizice se menține un punct de sprijin spiritual în temeiul pașnic fericit al Ātman-ului, Ființa eternă, atemporală și nepieritoare.

Filozofia indiană, ca și cea occidentală, împărtășește informații privitoare la structura și puterile măsurabile ale psihismului, analizează facultățile intelectuale ale omului și operațiile minții sale, evaluează diverse teorii ale înțelegerii omenești, stabilește metodele și legile logicii, clasifică simțurile și studiază procesele prin care experiențele sunt sesizate și asimilate, interpretate și înțelese. Filozofii indieni, ca și cei din Occident, se pronunță asupra valorilor etice și normelor morale. Ei studiază de asemenea caracteristicile vizibile ale existenței fenomenale, supunând criticii datele experienței externe și făcând deducții cu privire la principiile care le susțin. India, cu alte cuvinte, a avut, și încă are, propriile ei discipline în domeniile psihologiei, eticii, fizicii și teoriei metafizice. Dar preocuparea primordială – în opoziție frapantă cu interesele filozofilor moderni din Occident – a fost întotdeauna nu informarea, ci transformarea: o prefacere radicală a naturii omului și, cu ea, o reînnoire a modului său de a înțelege atât lumea exterioară, cât și pe cea a propriei sale existențe; o transformare pe cât de completă cu putință, astfel încât să poată duce, dacă e încununată de succes, la o totală convertire sau renaștere.

În această privință, filozofia indiană se alătură religiei într-o măsură cu mult mai mare decât gândirea critică și secularizată a Occidentului modern. Ea se află de partea unor filozofi antici precum Pitagora, Empedocle, Platon, stoicii, Epicur și adepții săi, Plotin și gânditorii neoplatonicieni. Recunoaștem același punct de vedere și la Sf. Augustin, la mistici medievali ca Magistrul Eckhart și la mistici mai târzii ca Jakob Böhme din Silezia. Printre filozofii romantici, el reapare la Schopenhauer.

Atitudinile reciproce ale învățătorului indian și învățăcelului care i se închină la picioare sunt determinate de exigențele acestei misiuni supreme de transformare. Problema lor e să efectueze un gen de transmutație alchimică a sufletului. Cu ajutorul nu doar al unei simple înțelegeri intelectuale, ci al unei schimbări a inimii (transformare ce-i va atinge

miezul existenței), învățăcelul trebuie să treacă dincolo de dependență, dincolo de limitele imperfecțiunii și ignoranței omenești și să depășească planul terestru al ființei.

Există o amuzantă fabulă populară ce ilustrează această idee pedagogică. Ea e consemnată printre învățăturile vestitului sfânt hinduist din secolul al XIX-lea, Śrī Rāmakrishna[2]. Anecdote de această factură copilărească se ivesc necontenit în discursurile înțelepților orientali; ele circulă în conștiința obștească a poporului și sunt cunoscute tuturor încă din copilărie. Ele vehiculează lecțiile înțelepciunii atemporale a Indiei în căminele și inimile oamenilor, coborând prin milenii ca bun al fiecăruia. În fapt, India e una din marile patrii ale fabulei populare; în Evul Mediu, numeroase dintre poveștile ei au fost transportate în Europa. Vivacitatea și exactitatea simplă a imaginilor fac inteligibile punctele învățăturii; ele sunt ca niște piroane de care nu poate fi atașat niciun crâmpei de raționament abstract. Fabula animalieră nu e decât unul din numeroasele procedee orientale care contribuie la fixarea lecțiilor și la permanentizarea lor în minte.

Exemplul de față e cel al unui pui de tigru care a fost crescut printre capre, dar care, sub îndrumarea luminoasă a unui învățător spiritual, a fost ajutat să-și realizeze propria natură nebănuită. Mama lui murise dându-i naștere. Grea de pui, ea se târâse vreme de multe zile fără să găsească nicio pradă, când ajunse la cioporul acesta de capre sălbatice. Tigroaica era înnebunită de foame, ceea ce poate explica violența saltului; dar în orice caz tensiunea săriturii a declanșat chinurile nașterii, tigroaica expirând din pricina epuizării. Caprele, care se împrăștiaseră, s-au întors apoi la locul de pășunat și l-au găsit pe puiul de tigru scheunând lângă maică-sa. Din compasiune maternă, au adoptat-o pe biata creatură, au alăptat-o laolaltă cu puii lor și au îngrijit-o cu afecțiune. Tigrișorul s-a făcut mare, și grija lor și-a aflat răsplata, căci puiul a învățat limba caprelor, și-a adaptat glasul la behăitul lor blând și s-a arătat la fel de devotat ca oricare alt micuț din turmă. La început i-a venit cam greu când a încercat să pască firele subțiri de iarbă cu dinții săi ascuțiți, dar s-a descurcat oarecum.

2. Cf. *The Gospel of Śrī Rāmakrishna*, tradusă și prefațată de Swāmī Nikhilānanda, New York, 1942, pp. 232–233, 259–360. Śrī Rāmakrishna (1836–1896) a fost întruparea perfectă a filozofiei religioase ortodoxe a Indiei. Mesajul său a ajuns până în America prin elevul său, Swāmī Vivekānanda (1863–1902), care a vorbit în numele Indiei în Parlamentul Mondial al Religiilor, ținut la Chicago în 1893. Astăzi călugării misiunii Rāmakrishna-Vivekānanda întrețin centre spirituale și conduc cursuri de inițiere în majoritatea orașelor principale din Statele Unite.

Regimul vegetarian l-a menținut foarte zvelt și i-a înzestrat temperamentul cu o remarcabilă blândețe.

Într-o noapte, când tânărul tigru crescut printre capre atinsese vârsta rațiunii, turma a fost iarăși atacată, de data asta de către un tigru bătrân și fioros, și iarăși caprele s-au risipit; dar tigrișorul a rămas pe loc, neînfricat. Era desigur surprins. Văzându-se față-n față cu teribila făptură a junglei, i-a privit cu uimire apariția. Primul moment trecuse; apoi a redevenit conștient. Scoțând un behăit disperat, a smuls un fir de iarbă și a început să-l mestece, pe când celălalt îl măsura cu privirea.

Deodată puternicul năvălitor întrebă: „Ce faci aici printre capre? Ce tot mesteci acolo?“ Puiul cel caraghios prinse a behăi. Tigrul bătrân deveni de-a dreptul înspăimântător. El scoase un răget: „De ce scoți sunetul ăsta prostesc?“ Și înainte ca tigrișorul să apuce a răspunde, îl înșfăcă de ceafă cu brutalitate și-l scutură ca pentru a-l readuce în simțiri. Tigrul din junglă îl duse apoi pe puiul cel speriat la un iaz din apropiere, unde îi dădu drumul, silindu-l să se privească în oglinda apei, care era luminată de lună. „Privește acum fețele astea două. Nu sunt la fel? Ai capul rotund de tigru, e ca al meu. De ce-ți închipui oare că ești capră? De ce behăi? De ce pești iarbă?“

Micuțul nu fu în stare să răspundă, ci continuă să privească în apă, comparând cele două oglindiri. Apoi se neliniști, își deplasă greutatea de pe-o labă pe alta și slobozi încă un scâncet înfricoșat și tremurător. Fiara cea bătrână îl înșfăcă iarăși și-l duse în vizuina lui unde îi puse în față o halcă însângerată de carne crudă, rămasă de la un ospăț anterior. Tigrișorul se scutură de greață. Tigrul din junglă, neluând în seamă firavul behăit de protest, îi porunci cu asprime: „Ia-o! Mănânc-o! Înghite-o!“ Tigrișorul se opuse, dar tigrul îi vârî carnea de temut între dinți și-l ținu din scurt fără milă în timp ce mesteca și se pregătea să înghită. Îmbucătura coriacee era neobișnuită pentru el și-l punea oarecum în încurcătură; era cât pe ce să scoată încă un scâncet neputincios, când deodată prinse să simtă gustul sângelui. Îl cuprinse uluirea, se repezi cu poftă la carnea rămasă. Începu să simtă o satisfacție neobișnuită pe măsură ce hrana cea nouă îi cobora pe gâtlej, după care masa cărnoasă îi ajunse în stomac. O forță ciudată, incandescentă, pornind de acolo, îi invadă întregul organism și-l făcu să se simtă exaltat, îmbătat. Plescăi din buze, se linse pe bot. Se ridică și-și deschise gura cu un căscat puternic, ca și cum s-ar fi trezit după o noapte de somn – o noapte care-l ținuse îndelung, ani și ani, sub vraja ei. Întinzându-și trupul, își arcui spinarea, lungindu-și și răschirându-și labele. Coada îi mătură pământul și, dintr-odată, din gâtlej îi țâșni răgetul fioros și triumfător de tigru.

Cuprins

Cuvântul înainte al editorului american 5

Notă despre pronunție 7

PARTEA I. BINELE SUPREM

I. Întâlnirea dintre Orient și Occident 11
1. Răgetul trezirii 11
2. Vârful ascuțit 21
3. Pretențiile științei 30
4. Cele patru scopuri ale vieții 35
5. Eliberare și propășire 41

II. Fundamentele filozofiei indiene 46
l. Filozofia ca mod de viață 46
2. Elevul competent 48
3. Filozofia ca putere 52
4. „Moartea dimprejurul Puterii Sfinte“ 59
5. Brahman 65

PARTEA A II-A. FILOZOFIILE TIMPULUI

I. Filozofia succesului 75
1. Lumea în război 75
2. Statul tiranic 80
3. Bravura în luptă cu timpul 83
4. Funcția trădării 88
5. Geometria politică 94
6. Cele șapte moduri de abordare a unui vecin 98
7. Regele universal 105

III. Filozofia plăcerii 115

IV. Filozofia datoriei 123
1. Casta și cele patru stadii ale vieții 123

2. Satya 130
3. Satyāgraha 136
4. Palatul înțelepciunii 139

I. PARTEA A III-A. FILOZOFIA ETERNITĂȚII

I. Jainismul 145
1. Pārśva 145
2. Imagini jainiste 162
3. Făcătorii de vaduri 172
4. Calitățile materiei 180
5. Masca personalității 185
6. Omul cosmic 189
7. Doctrina jainistă despre dependență 195
8. Doctrina jainistă a eliberării 198
9. Doctrina lui Maskarin Gosāla 205
10. Omul împotriva naturii 210

II. Sāṅkhya și yoga 219
1. Kapila și Patañjali 219
2. Concentrarea introvertită 221
3. Obstacolele 229
4. Integritate și integrare 237
5. Psihologia sāṅkhya 244

III. Brahmanismul 258
1. Veda 258
2. Upanișadele 274
Metafora carului 280
Ātman: rânduitorul lăuntric 281
Cinci metafore 283
Metafora celor două păsări pe un singur pom 284
Cele două feluri de cunoaștere 284
Unirea dintre monada vitală și Sinele spiritual 286
Turīya: „A patra“ – și semnificația silabei OM 286
3. Bhagavad Gītā 291
4. Vedānta 313

IV. Buddhismul 355
1. Buddhaitatea 355
2. Marii regi buddhiști 372
3. Hīnayāna și Mahāyāna 387
4. Calea lui Bodhisattva 407
5. Marea desfătare 421

V. Tantra 426
1. Cine caută Nirvāṇa? 426
2. Mielul, eroul și omul-Dumnezeu 441
3. Toți zeii dinlăuntrul nostru 452

Anexa A – Cele șase sisteme 471

Anexa B – Cronologie istorică 479

Bibliografie 481

Lista ilustrațiilor 489